

dTest: Základní digitální práva spotřebitelů

6.5.2025 - | DTest

Unijní práva a zásady

Internet nemá striktní hranice, proto nedává příliš smysl, aby si každý stát vytvářel v oblasti digitálních práv vlastní úpravu. Z tohoto důvodu se digitální práva řeší hojně zejména na unijní úrovni. Zde dochází k tvorbě sjednocených předpisů (formou nařízení), ale také k harmonizaci (zejména formou směrnic), které pouze určí cíl, kterého mají státy vlastní úpravou dosáhnout, ale nechávají jim určitou volnost v konkrétním způsobu.

Mezi základní unijní zásady patří ochrana lidí a podpora demokracie zajištěním odpovědného a bezpečného chování všech aktérů. *„Ačkoliv zní tato zásada velmi obecně a nezáživně, můžeme z ní poté vycházet v rámci ochrany před nezákonným a škodlivým obsahem, neboť odpovědnost má v tomto případě nejen osoba, která tento obsah vytvořila, ale také za určitých okolností například provozovatel sociální sítě a ve výjimečných případech i osoby, které obsah dále sdílí,“* vysvětluje Eduarda Hekšová, ředitelka spotřebitelské organizace dTest. Další důležitou zásadou je zásada solidarity a začleňování, což zahrnuje přístup k internetu, digitálním veřejným službám a spravedlivým podmínkám. Opomenout nelze ani možnost kontroly nad vlastními údaji.

Svoboda volby

Svoboda volby je další velmi důležitou zásadou, neboť odráží snahu o to, aby měl každý prospěch ze spravedlivého online prostředí. Toho lze dosáhnout zejména nastavením mechanismů, které umožní činit na internetu vlastní informovaná rozhodnutí. To je opět spojeno s ochranou před škodlivým a nezákonným obsahem, který by toto svobodné rozhodnutí mohl ovlivnit. *„Spotřebitelé by měli mít možnost přístupu ke všem informacím, které s rozhodnutím souvisí, a to například pomocí komunikace novými a vyvíjejícími se technologiemi. Mezi tyto technologie lze zařadit mimo jiné umělou inteligenci,“* vysvětluje Hekšová.

Tato zásada tedy zahrnuje i možnost rozhodnutí, zda danou platformu budeme využívat či nikoliv, případně jakým způsobem. Příkladem může být rozhodnutí, zda se připojíme na danou sociální síť nebo zda nakoupíme na daném e-shopu.

Kontrola nad vlastními údaji

Neopomenutelnou součástí digitálních práv je kontrola nad vlastními údaji. To zahrnuje pro běžné spotřebitele především dvě části – právo znát údaje, které jsou shromažďovány, a právo na úpravu a výmaz těchto údajů. Toto právo lze uplatnit nejen vůči soukromým provozovatelům online platforem, ale také vůči státu. V rámci státního aparátu samozřejmě výmaz nebude ve velkém množství případů možný, nicméně občan může uplatnit například právo na poskytnutí informace o změně údajů vedených o své osobě v registrech nebo informačních systémech neprodleně po jejich změně do datové schránky. Zjednodušeně to znamená, že změnu uvidí nejen úředník, který ji zadává, ale i občan, kterého se tato změna týká.

Tento proces by měl vést k nižší chybovosti, protože umožňuje si údaje zkontrolovat opětovně v klidu a zároveň by měl podpořit možnost předávání dat v rámci státní správy, což by mělo vést i k urychlení procesů. Ideálním výsledkem by tak mohlo být heslo „obíhají data, nikoliv občan“, které má vystihovat smysl zákona o právu na digitální služby.

Kontakt pro média:

Lucie Korbeliusová

media@dtest.cz, tel.: +420 604 556 874

dTest, o.p.s. je největší českou spotřebitelskou organizací, která v ČR působí již od roku 1992. Je vydavatelem spotřebitelského časopisu dTest, na jehož stránkách jsou publikovány výsledky nezávislých a objektivních testů produktů, varování před nebezpečnými a zdravotně závadnými výrobky, informace o spotřebitelských právech a rady, jak tato práva účinně uplatňovat. dTest je součástí mezinárodní organizace International Consumer Research and Testing (ICRT) a evropské spotřebitelské organizace BEUC.

Poradenská linka časopisu dTest – 299 149 009 – je v provozu každý pracovní den od 9 do 17 hodin a spotřebitelé na ní mohou konzultovat s právními poradci časopisu dTest nejrůznější spotřebitelské problémy, a to za cenu běžného tarifu volání. Od spuštění v roce 2010 této možnosti využily již statisíce spotřebitelů a poradenská linka časopisu dTest se tak stala první a nejvyhledávanější cestou k řešení potíží, se kterými se zákazníci na trhu setkávají.

<https://www.dtest.cz/clanek-11543/dtest-zakladni-digitalni-prava-spotrebitelu>